

УДК 796.332 : 796.015.8

Дорошенко Е.Ю.¹, Соболев Е.О.²
доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент¹
магістрант факультету фізичного виховання²
Запорізький державний медичний університет¹, м. Запоріжжя
Запорізький національний університет², м. Запоріжжя

ФАКТОРИ МІГРАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ВПЛИВУ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КВАЛІФІКОВАНИХ ФУТБОЛІСТІВ

В статті на матеріалах фінального турніру чемпіонату Європи з футболу 2016 року проаналізовано фактори міграції спортсменів на рівні родинної міграції зі зміною громадянства та на рівні обрання професійного клубу для продовження спортивної кар'єри. Узагальнено показники результативності змагальної діяльності національних збірних команд – учасників фінального турніру чемпіонату Європи з футболу 2016 року з урахуванням факторів міграції спортсменів. Проаналізовано фактори міграції футболістів з урахуванням вікових діапазонів, наголошено, що в сучасному футболі фактори міграції активно використовуються в підготовці спортсменів 13-16, 17-21 і 22-30 років. В якості дієвої передумови зміни громадянства футболістів визначено соціально-педагогічні та економічні чинники і умови проведення змагань національного рівня. Показано необхідність корекції системи багаторічної підготовки кваліфікованих футболістів на основі використання факторів міграції спортсменів у тренувальному процесі.

Ключові слова: футбол, кваліфікація, міграція, вплив, змагання, діяльність, показники, корекція, підготовка.

Дорошенко Э.Ю., Соболев Э.А. Факторы миграции в контексте влияния на результативность соревновательной деятельности квалифицированных футболистов. В статье на материалах финального турнира чемпионата Европы по футболу 2016 года проанализированы факторы миграции спортсменов на уровне семейной миграции с изменением гражданства и на уровне выбора профессионального клуба для продолжения спортивной карьеры. Обобщены показатели результативности соревновательной деятельности национальных сборных команд – участников финального турнира чемпионата Европы по футболу 2016 года с учётом факторов миграции спортсменов. Проанализированы факторы миграции футболистов с учётом возрастных диапазонов, отмечено, что в современном футболе факторы миграции активно используются в подготовке спортсменов 13-16, 17-21 и 22-30 лет. В качестве действенной предпосылки изменения гражданства футболистов определены социально-педагогические, экономические факторы и условия проведения соревнований национального уровня. Показана необходимость коррекции системы многолетней подготовки квалифицированных футболистов на основе использования факторов миграции спортсменов в тренировочном процессе.

Ключевые слова: футбол, квалификация, миграция, влияние, соревнования, деятельность, показатели, коррекция, подготовка.

Doroshenko E., Sobol E. Migration factors in the context of the impact on the performance of competitive activities of qualified players. The article on the materials of the final tournament of the European Football Championship in 2016 analyzed the factors of migration of athletes at the level of family migration with a change in citizenship and at the level of choice of a professional club for the continuation of a sports career. The quantitative indicators of athletes in the composition of teams that are «migrants» or «legionaries» are investigated. To analyze the effectiveness of competitive activities of qualified football players, special methodical principles were used on the basis of grouping the indicators of national teams, which took 1-8, 9-16, 17-24 places respectively. The official rating of the UEFA national football teams was used for a comparative analysis of the performance of the competitive activity in accordance with the occupied place. The performance indicators of the national teams participating in the final tournament of the European Football Championship in 2016, taking into account the migration factors of athletes, are summarized. The necessity of correcting the system of long-term training of qualified players based on the use of migration factors of athletes in the training process is shown. Analysis of the results obtained in connection with the characteristics of migration processes allows us to state that the winner and the prize-winners actively use in the process of preparation of the players performing in the national championships of other countries («legionaries»): the average figure is 73,27%, the maximum – 95,65%. A significant proportion of the best teams are «naturalized» sportsmen («migrants»): the average figure is 24,01%, the maximum – 34,78%.

Keywords: football, qualification, migration, influence, competitions, activity, indicators, correction, preparation.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Глобальні цивілізаційні проблеми мають істотний вплив на розвиток сучасного спорту, який є невід'ємною складовою загальної фізичної культури людства. До глобальних факторів науковці відносять міграцію та концентрацію спортсменів у провідних центрах підготовки або професійних лігах; професіоналізацію спортсменів і комерціалізацію змагань; соціалізацію спортсменів і політизацію змагань національного та міжнародного рівнів. Зацікавленість науковців обумовлена істотним впливом глобальних процесів на управління підготовкою та результативність змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів. На особливу увагу науковців заслуговує вивчення впливу глобальних процесів на розвиток спортивних ігор взагалі та футболу зокрема, який обґрунтовано вважають спортом № 1 у світі. Це положення переконливо свідчить про актуальність і своєчасність наведених наукових розвідок.

Дослідження виконано згідно з планом науково-дослідної роботи кафедри фізичної реабілітації, спортивної

медицини, фізичного виховання і здоров'я Запорізького державного медичного університету Міністерства охорони здоров'я України за темою «Оптимізація фізичного стану студентів засобами фізичного виховання та спорту в умовах медичного вищого навчального закладу». Напрямок дослідження відповідає тематичному плану наукових досліджень і розробок, які виконуються за рахунок коштів державного бюджету Міністерства освіти і науки України на 2016-2017 рр., за темою 2.38 «Сучасні системи розвитку спорту вищих досягнень і стратегія розвитку спорту і олімпійської підготовки спортсменів України на найближчу та віддалену перспективу» (номер державної реєстрації 0116U007019).

Аналіз літературних джерел. Питання міграції кваліфікованих футболістів у вітчизняній і закордонній науковій літературі викладено в роботах Р. Полі [1,6], який висвітлює процеси міграції футболістів у якості глобального чинника та детально охарактеризував передумови і витоки міграції, розвиток міграційних каналів на національному рівні та їх поступовий перехід до статусу транснаціональних або міжнародних. На прикладі показників змагальної діяльності на чемпіонаті Європи 2016 року питання міграції кваліфікованих футболістів – учасників фінального турніру є предметом наукового дослідження, результати якого викладені в блозі професора С. Mudde [7], що присвячений аналізу впливу глобальних процесів на розвиток сучасного футболу. В дослідженнях закордонних науковців J. Connell [8], V. Nurmi [9], B. Frick [10] узагальнено економічні, етнічні та соціальні чинники глобальних процесів у сучасному футболі та їх вплив на ефективність змагальної діяльності на офіційних змаганнях національного та міжнародного рівнів.

В останні роки вивченню проблем міграції кваліфікованих спортсменів присвячено наукові дослідження та методичні рекомендації вітчизняних учених – О. Борисової та співавт. [5], Р. Сушко [3,4] та співавт. [2], у яких детально проаналізовано вплив чинників глобальних процесів на тренувальну та змагальну діяльність кваліфікованих спортсменів у спортивних іграх.

Аналіз наукової літератури свідчить, що незважаючи на суттєвий інтерес дослідників до проблематики впливу міграційних процесів на підготовку та результативність змагального процесу кваліфікованих спортсменів, остаточно невирішеними залишаються питання застосування конкретних методів при вивченні впливу міграції, нових методичних підходів до корекції підготовки з урахуванням факторів міграції та інноваційних технологій стосовно отримання первинної інформації для подальшого аналізу.

Підсумовуючи вищенаведене, констатуємо, що процеси міграції, за даними науково-методичної літератури, мають суттєвий вплив на підготовку та змагальну діяльність кваліфікованих футболістів. У поточному дослідженні проаналізовано вплив процесів міграції на ефективність змагального процесу на матеріалах фінального турніру чемпіонату Європи з футболу 2016 року.

Мета дослідження – виявити особливості процесів міграції на результативність змагальної діяльності кваліфікованих футболістів (на матеріалах фінального турніру чемпіонату Європи з футболу 2016 року).

Методи дослідження: аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури і мережі «Internet», аналіз та узагальнення передового педагогічного досвіду спортсменів і тренерів, педагогічні спостереження, аналіз змагальної діяльності на основі відео- та статистичних матеріалів офіційного сайту фінального турніру чемпіонату Європи з футболу 2016 року: www.UEFA.EURO.2016.com/.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасному спорті процеси міграції мають істотний вплив на результативно-значущі показники змагальної діяльності. Особливо інформативно це простежується на прикладі футболу – виду спорту № 1 у світі. Популярність і соціальна значущість футболу призводять до збільшення якісних і кількісних характеристик міграційних процесів серед спортсменів і тренерів. Якщо в попередні роки міграційні процеси, в першу чергу, стосувались висококваліфікованих футболістів, то за останні роки звичайною стає практика, коли молоді та талановиті футболісти віком до 15 років змінюють клубну приналежність або громадянство країни з метою набуття можливості більш якісного тренувального процесу або змагальної діяльності. Такий стан речей потребує особливої уваги науковців, тренерів і спортивних менеджерів для розуміння причин міграційних процесів і їх відповідного використання в модифікованих технологіях підготовки футболістів до офіційних міжнародних змагань на рівні чемпіонатів Європи, світу, європейських клубних турнірів під егідою UEFA та національних змагань.

На нашу думку, логічним є поділ міграційних процесів у сучасному футболі на основі врахування віку спортсменів: міграція молодих талановитих футболістів у віці 17-21 років стосовно набуття можливості для подальшого спортивного вдосконалення в закордонній футбольній Академії, професійному футбольному клубі або, навіть зі зміною громадянства, для отримання можливості виступати за збірні команди країни на чемпіонатах світу. Зазвичай, така міграція відбувається після закінчення середнього загальноосвітнього навчального закладу. В останні роки, міграційні процеси стали звичайними і у віковій категорії 13-16 років. Такі процеси, вже не є новиною як на національному, так і на міжнародному рівнях. У якості конкретних прикладів можна навести численні переходи найбільш талановитих українських футболістів до футбольних Академій «Шахтар» (Донецьк) і «Динамо» (Київ), які внаслідок цих процесів, за підбором кваліфікованих виконавців фактично перетворились на варіанти збірної команди України відповідного віку. Відповідні процеси відбуваються в провідних футбольних європейських Академіях професійних футбольних клубів Іспанії («Барселона», «Реал» та ін.), Нідерландів («Аякс»), Португалії («Бенфіка», «Спортінг» та ін.), Німеччини («Баварія», «Борусія»). Звичайною є практика, коли найбільш талановиті футболісти з інших країн у віці 13-16 років унаслідок спрямованої міграції стають вихованцями провідних футбольних Академій Європи. У віковому діапазоні 22-30 років переходи висококваліфікованих футболістів до інших професійних клубів відбуваються внаслідок трансферів між клубами або, на правах «вільного агента». Метою таких міграційних процесів, у першу чергу, є покращення фінансової складової в нових контрактах між футболістом і професійним клубом. Також достатньо часто, в цьому віковому діапазоні, спостерігаються явища зміни громадянства для отримання можливості виступати за національну збірну команди країни: футболіст ФК «Шахтар» (Донецьк) Марлос змінив бразильське громадянство на українське для отримання можливості виступів за збірну України. Такі приклади не є поодинокими.

Крім цього, до процесів зміни громадянства висококваліфікованих футболістів досить часто спонукають відповідні норми проведення національних чемпіонатів, які жорстко регламентують кількість футболістів, які є громадянами інших країн, у заявці на конкретну гру або, безпосередньо, в змагальній діяльності. Зрозуміло, що при отриманні українського громадянства бразильським футболістом Марлосом, крім національної збірної команди України, певні преференції отримав і його поточний клуб – ФК «Шахтар» (Донецьк). Фактично у тренерського складу цієї команди з'явилась можливість використовувати цього футболіста поза ліміту на гравців, які мають іноземне громадянство, що дозволило істотно збільшити тактичний арсенал загальнокомандних дій у змагальній діяльності.

У контексті вищевикладеного логічним для наукового аналізу цієї проблематики є використання офіційних матеріалів офіційних міжнародних змагань. На нашу думку найбільш значущими є якісні показники наявності в складах команд футболістів, які, протягом поточного сезону, виступали в національних чемпіонатах інших країн («легіонери») і якісні показники наявності в складах команд «натуралізованих» футболістів («мігранти»). Аналіз і вивчення складів команд, які брали участь у фінальному турнірі чемпіонату Європи з футболу 2016 року, з точки зору міграційних процесів, дозволяє констатувати наявність наступних показників:

- команди, що посіли 1-8 місця: мають усереднений рейтинг FIFA – 26,625; наявність у складах команд «легіонерів» – 71,58%; «мігрантів» – 19,67%;
- команди, що посіли 9-16 місця: усереднений рейтинг FIFA – 23,125; «легіонерів» – 60,87%; «мігрантів» – 15,76%;
- команди, що посіли 17-24 місця: усереднений рейтинг FIFA – 36,875; «легіонерів» – 51,89%; «мігрантів» – 14,05%.

Крім цього, на нашу думку, важливим є вивчення якісних характеристик міграційних процесів у складах провідних команд:

- 1 місце, національна збірна Португалії: рейтинг FIFA – 8; показник наявності «легіонерів» – 69,57%; «мігрантів» – 34,78%;
- 2 місце, національна збірна Франції: рейтинг FIFA – 17; показник наявності «легіонерів» – 86,96%; «мігрантів» – 17,39%;
- 3-4 місця, національна збірна Німеччини: рейтинг FIFA – 2; показник наявності «легіонерів» – 40,91%; «мігрантів» – 9,09%;
- 3-4 місця, національна збірна Уельсу: рейтинг FIFA – 24; показник наявності «легіонерів» – 95,65%; «мігрантів» – 34,78%.

Для порівняльного аналізу наведемо показники національної збірної команди України з футболу на чемпіонаті Європи 2016 року:

- 9-16 місця, національна збірна України: рейтинг FIFA – 28; наявність у складі команди гравців – «легіонерів» – 21,74%; «мігрантів» – 4,35%.

Узагальнення показників міграції кваліфікованих футболістів у взаємозв'язку з підсумковим змагальним результатом на офіційних міжнародних змаганнях підтверджує думки вітчизняних спеціалістів галузі фізичного виховання та спорту стосовно їх істотного впливу ефективність змагальної діяльності. Існуючий стан речей вимагає розробки модифікованих технологій підготовки до офіційних міжнародних змагань з урахуванням процесів міграції футболістів. Також важливим є врахування кількісно-якісних показників обсягу та рівня змагальної практики футболістів, які виступають за межами національних змагань. Отримані, в результаті проведених досліджень, дані є підґрунтям для доповнення даних сучасної теорії спорту стосовно структури загальної теорії спорту, яка містить систему багаторічної підготовки, позатренувальні та позазмагальні чинники, навколишнє середовище й антураж спортивної діяльності.

Висновки. 1. Аналіз глобальних питань, які пов'язані з міграцією кваліфікованих футболістів, свідчить про їх значущий вплив на вдосконалення системи багаторічної підготовки і змагальної діяльності на сучасному етапі розвитку футболу. В кращих європейських чемпіонатах з футболу спостерігається істотна концентрація висококваліфікованих футболістів, що сприяє підвищенню рівня змагань взагалі та рівня спортивної майстерності конкретних спортсменів зокрема. 2. Аналіз результатів чемпіонату Європи з футболу 2016 року у взаємозв'язку з характеристиками міграційних процесів дозволяє констатувати, що команди – переможець і призери чемпіонату, активно використовують у процесі підготовки гравців, які виступають у національних чемпіонатах інших країн («легіонерів»): середній показник – 73,27%, максимальний – 95,65%. Істотну частку в складах кращих команд також складають «натуралізовані» спортсмени («мігранти»): середній показник – 24,01%, максимальний – 34,78%.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямі ґрунтуються на необхідності корекції багаторічної підготовки на основі врахування впливу глобальних чинників (міграції спортсменів) на тренувальну та змагальну діяльність кваліфікованих футболістів.

Література.

1. Поли Р. Глобализация спорта (на примере футбола) // Наука в олимпийском спорте. – 2013. – № 4. – С. 52-57.
2. Сушко Р., Дорошенко Е. Глобализация в современном мире та її вплив на спорт вищих досягнень // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2016. – № 2. – С. 140-145.
3. Сушко Р. Аналіз проблемних питань розвитку спортивних ігор з урахуванням чинників глобалізації спорту вищих досягнень // Фізична культура, спорт та здоров'я нації. – 2017. – Вип. 3 (22). – С. 441-445.
4. Сушко Р. Миграция в системе подготовки баскетболистов высшей квалификации (на материалах турниров Игр Олимпиад 1988–2016 гг.) // Наука в Олимпийском спорте. – 2017. – № 2. – С. 11-16.
5. Борисова О.В., Сушко Р.О. Развитие спортивных игр в условиях глобализации спорта. [методичні рекомендації]

// – Київ.: «Науковий світ», 2016. – 35 с.

6. Poli R. Understanding globalization through football: The new international division of labour, migratory channels and transnational trade circuits // Review for the Sociology of Sport. – 2010. – Vol. 45, issue 4. – P. 491-506. doi.org/10.1177/1012690210370640.

7. Mudde C. Football and Globalization: the EURO 2016 in Numbers //The Blog 06/12/2016 04:31 am ET Updated Dec 06, 2016. – режим доступу: www.huffingtonpost.com/cas-mudde/football-and-globalizatio_b_10424170.html.

8. Connell J. Globalisation, soft power, and the rise of football in China // Geographical Research. – 2018. – Volume 56, issue 1. – P. 5-15. doi:10.1111/1745-5871.12249.

9. Nurmi V. Sport Labor Migration, Globalization and Dual-Career: University of Jyväskylä / Veera Nurmi. – 2014. – 92 p.

10. Frick B. Globalization and Factor Mobility // Journal of Sports Economics. – 2009. – Vol.10, no 1. – P. 88-106.

References

1. Poli R. (2013) Globalizatsiya sporta (na primere futbola). Nauka v olimpiyskom sporte, vol. 4, pp. 52-57.

2. Suchko R., Doroshenko E. (2016) Globalizatsiya v suchtsnomu sviti ta ii vplyv na sport vyshyh dosyaghen. Sportyvnyi visnyk Prydniprova, vol 2, pp. 140-145.

3. Suchko R. (2017) Analiz problemnyh pytan rozvytku sportyvnyh igor z urahuvanniam chynnykiv globalizatsii sportu vyshuh dosyaghen. Fizychna kultura, sport ta zdorov'ya natsii, vol. 3 (22), pp. 441-445.

4. Suchko R. (2017) Migratsiya v sisteme podgotovki basketbolistov vyshei kvalifikatsii (na materialah turnirov Igor Olimpiad 1988-2016). Nauka v olimpiyskom sporte, vol 2, pp. 11-16.

5. Borisova O., Suchko R. (2016) Rozvytok sportyvnyh igor v umovah globalizatsii sportu: [metodychni rekonendatsii]. Kyiv: «Naukovii svit», 35 p.

6. Poli R. (2010) Understanding globalization through football: The new international division of labour, migratory channels and transnational trade circuits. Review for the Sociology of Sport. vol. 45, issue 4, pp. 491-506. doi.org/10.1177/1012690210370640.

7. Mudde C. (2016) Football and Globalization: the EURO 2016 in Numbers. The Blog 06/12/2016 04:31 am ET Updated Dec 06, 2016: www.huffingtonpost.com/cas-mudde/football-and-globalizatio_b_10424170.html.

8. Connell J. (2018) Globalisation, soft power, and the rise of football in China. Geographical Research, vol. 56, issue 1, pp. 5-15.

doi:10.1111/1745-5871.12249.

9. Nurmi V. (2014) Sport Labor Migration, Globalization and Dual-Career. University of Jyväskylä, 92 p.

10. Frick B. (2009) Globalization and Factor Mobility. Journal of Sports Economics, vol.10, no 1, pp. 88-106.

УДК 796.24-007.271

Жарова І.О.

доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
професор кафедри фізичної реабілітації

Національного університету фізичного виховання і спорту, м. Київ

МЕТОДИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ХВОРИХ НА ХРОНІЧНЕ ОБСТРУКТИВНЕ ЗАХВОРЮВАННЯ ЛЕГЕНЬ (ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ)

Мета. Проведення аналізу науково-методичної літератури та визначення сучасного стану програм фізичної реабілітації при хронічному обструктивному захворюванні легень. Хронічне обструктивне захворювання легень (ХОЗЛ) на сьогодні є важливою проблемою для системи охорони здоров'я світу, так як асоціюється з невпинним зростанням захворюваності, інвалідизації та смертності. Головними цілями фізичної реабілітації є зменшення симптомів ХОЗЛ, покращення якості життя та підвищення фізичної та емоційної участі в буденному житті. Для досягнення цього фізична реабілітація займається проблемами, які не відносяться безпосередньо до легень. Такими проблемами, які характерні для хворих з ХОЗЛ є фізична детренованість, відносна соціальна ізоляція, депресія, втрата м'язевої маси та зниження ваги. Реабілітаційна програма включає фізичні навантаження, консультацію по харчуванню та навчання. **Висновки.** Аналізуючи дані науково-методичної, спеціальної літератури з проблем лікування й фізичної реабілітації хворих на ХОЗЛ, можна констатувати, що, фізична реабілітація посідає важливе місце у комплексному лікуванні хворих на ХОЗЛ. Програми фізичної реабілітації є найважливішою невід'ємною частиною ведення хворих на ХОЗЛ, значно поліпшуючи результати лікування.

Ключові слова: фізична реабілітація, хронічне обструктивне захворювання легень, програма.

Жарова И. А. Методы физической реабилитации больных хроническим обструктивным заболеванием легких. Цель. Проведение анализа научно-методической литературы и определение современного состояния программ физической реабилитации при хроническом обструктивном заболевании легких. Хроническое обструктивное заболевание легких (ХОБЛ) на сегодня является важной проблемой для системы здравоохранения мира, так как ассоциируется с непрерывным ростом заболеваемости, инвалидизации и смертности. Главными целями физической реабилитации является уменьшение симптомов ХОБЛ, улучшение качества жизни и повышение физической и эмоциональной участия в повседневной жизни. Для достижения этого физическая реабилитация занимается проблемами, которые не относятся непосредственно в легкие. Такими проблемами, которые